

Uroen i verdensøkonomien påvirker også Norge

Kronikk av visesentralbanksjef Jan F. Qvigstad i Sunnmørsposten 15. august 2011.

Verdensøkonomien er i ulage. Statsgjeldsproblemer, dramatisk fall på børsene og politisk uro har skapt store avisoverskrifter i sommer. Mange av landene som sliter, er våre tradisjonelle handelspartnere. Det betyr at selv om vi i Norge har en sunn økonomi, er vi ikke forskånet fra problemene.

Amerikanske myndigheter har i mange år hatt et stort underskudd på statsbudsjettet. Gjelden har økt raskt. I slutten av juli ble det enighet i Kongressen om tiltak for å redusere budsjettunderskuddet. Spørsmålet er om tiltakene er tilstrekkelige. Amerikanske politikere står også overfor et stort dilemma; tiltak som demper underskuddet vil på kort sikt redusere etterspørselen i økonomien. Økonomer frykter derfor et nytt økonomisk tilbakeslag i USA.

Også på vår side av Atlanterhavet har uroen tiltatt i det siste. Nå er oppmerksomheten særlig knyttet til om Italia og Spania klarer å stabilisere og etter hvert redusere sin statsgjeld. Situasjonen for disse landene er mindre akutt enn den var for Hellas og Portugal tidligere i år. På den annen side er Spania og Italia vesentlig større økonomier, og konsekvensene av mislighold vil være alvorlige.

Både dollaren og euroen har falt i verdi gjennom sommeren. Kompliserte politiske prosesser og åpen uenighet bidrar til økt usikkerhet blant investorene. Usikkerheten forplanter seg fra markedene for statsgjeld til aksjemarkedet. De to siste ukene har det vært kraftige fall på verdens børser.

I avveiningene som leder fram til rentebeslutningene, må vi ta hensyn til hvordan uro ute påvirker norsk økonomi. Situasjonen i USA og Europa vil påvirke oss gjennom flere kanaler:

For det første er mange av "problemlandene" blant våre nærmeste handelspartnere. Utviklingen her vil derfor være svært viktig for norsk tradisjonell eksportindustri. Går det dårlig med disse landene, vil de kjøpe mindre av våre varer og tjenester.

For det andre kan lavere vekst i verdensøkonomien, redusere prisene på råvarer som olje og andre norske eksportvarer. Da kan også aktiviteten i Nordsjøen påvirkes, med lavere etterspørsel rettet mot leverandørindustrien.

For det tredje kan uroen påvirke finansieringsmulighetene for norske banker. For at bankene skal låne ut penger til norske bedrifter og husholdninger, må de selv hente penger i det internasjonale kapitalmarkedet. I usikre tider kan det være vanskelig eller dyrt. Da hemmes aktiviteten her hjemme.

For det fjerde kan norske kroner i perioder bli oppfattet som en trygg plassering. Det bidrar til at kronkursen styrker seg. Men kronemarkedet er lite, og likviditeten for norske kroner er dårlig. Hvis uroen blir spesielt sterk, er det ofte en tendens til at kronen svekkes, slik den gjorde i 2008. Norges Bank har ikke noe mål for kronkursen, og kronen svinger en god del. Likevel er kronen viktig for inflasjonen, og derfor også for pengepolitikken.

Rentesettingen rettes inn mot å holde inflasjonen lav og stabil. Pengepolitikken skal samtidig bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting. For partene i arbeidslivet, for bedrifter som vurderer investeringer og for husholdninger som tar opp boliglån, er tillit til pengenes verdi vesentlig når de skal fatte beslutninger med konsekvenser for flere tiår fremover.

I det lange løp gir målet for inflasjonen også et ankerfeste for kronekursen. En sterk krone kan gi for lav prisstigning og er samtidig en stor byrde for konkurranseutsatt næringsliv, mens en svak krone kan føre til at inflasjonen blir for høy. Siden vi sikter mot lav og stabil prisvekst, motvirker inflasjonsmålet de største svingningene i kronekursen.

Dagens situasjon er krevende. Uroen i finansmarkedene skyldes blant annet svakere vekstutsikter internasjonalt. Arbeidsledigheten øker i USA, og produksjonsveksten avtar i store land. Den forventede oppgangen i styringsrentene er skjøvet ut i tid for euroområdet, USA og Storbritannia. På den annen side er situasjonen i norsk økonomi god. Veksten er om lag normal og arbeidsledigheten er moderat. Inflasjonen er under kontroll.

Det at situasjonen i Norge er såpass ulik situasjonen for mange av våre handelspartnere, er utfordrende for rentesettingen. Norges Bank valgte onsdag å holde styringsrenten uendret på 2,25 prosent. Uendret rente nå bidrar til å dempe virkningene av uroen på norsk økonomi. God norsk økonomi taler likevel isolert sett for en normal styringsrente. Hvis dette bildet vedvarer, er det grunn til å vente at renten etter hvert skal gradvis opp fra dagens lave nivå.